

DISSERTATIO THEOLOGICA

DE

ΠΑΡΟΤΣΙΑ CHRISTI
SECUNDUM A.P. PAULUM.

QUAM

SUFFRAGANTE MAX. VEN. FACULT. THEOL.
IMP. ACAD. AB.

PRÆSIDE

Mag. GUSTAVO GADOLIN,

*S. S. Theol. Prof. Prim. Archi-Prap.
Eqv. Ord. Imp. de St. Wolod. in IV Cl.*

PRO SUMMIS IN THEOLOGIA HONORIBUS

PUBLICO EXAMINI OFFERT

JOHANNES ADAMUS EDMAN,

S. S. Theol. Lic. & Adj. Extra-Ord.

In Audit. Theologico die XXV Maji MDCCCXVI.

h. a. & p. m. s.

ABOË, TYPIS FRENCKELLIANIS.

Formulas: αποκαλυψις Ιησος Χριστος, επιφανεια & παρεστα
Ιησος Χριστος, N. T. auctoribus frequentes, promiscue at-
que synonymice fere usurpari, vix attinet monere. Quam
multiplicis vero eae sint significatus, nemo forsitan est qui
ignoret. Præcipuos ut earum utsus commemoremus, valent,
aut de singulari quavis, homini cuidam vel genti, data occa-
sione sua in rebus ad religionem pertinentibus cogitata, Ev-
angelii ope ac vi, emendandi & nobiliora reddendi, & felici-
tate, seu generalius mutatione & status & sensuum, inde
oriunda, aut de adventu Christi sive primo hunc in mundum,
ejusque his in terris commoratione, sive ad poenas de Judæis
fumendas gravissimas, eversionemque Hierosolymorum fune-
flixiā efficiendam, sive extremo illo ad glorioſissimam suam
Majestatem, βασιλεια των ουρανων condendo, mortuos refu-
scitando, atque judicium de toto genere humano ferendo,
exslerendam. Quæ ultima significatio, usu sacrarum litterarum
crebriori probata & Paulinis in primis Epistolis Iolenniis tanti,
tamque ampli nobis visa est ambitus, ut dignam duceremus,
quæ specimine quodam Academico, censuræ publicæ subjicien-
do, illustraretur,

A

Quod

Quod vel paullulum excutas terrarum gentes, tantum non omnes, sive sensus naturalis & communis utcunque obscurus summae justitiae & æquitatis, omnia infinitæ potestatis vi gubernantis, monuit, sive Philosophia initio & rudis & quam maxime conjecturalis docuit, tempus scilicet aliquando futurum, quo ratio vitæ ante actæ sit cuivis homini reddenda, atque vel præmia virtutis & bene gestorum reportanda, vel pœnæ pravorum facinorum luendæ, id Judaica gens, cui Sunni Numinis oracula concredita erant, sublimiori desuper auxilio sibi habuit persvasum & perspectum. Atque cœtus, qui primus Christo nomen dederat, de veritate hujus ejusdem rei, supremi sui Magistri divina auctoritate ulterius confirmata & stabilita, merito testabatur. At quando solennis ille venturus esset dies, incertitia tenebat æque omnes. Immo Servator sanctissimus Iepius profitebatur περὶ καὶ χρονῶν εἰδαντας τοις οὐρανοῖς ταῦτα γνωσταί, nec ubi quidem id licere, quod videlicet definire non esset, nisi Dei solius, (Matth. XXIV: 36. Mar. XIII: 32.). Ex dictis tamen (Matth. XXIV: 34.) αὐτὴν λέγω ὑμῖν, εἰ μη παρελθῃ η γενεα αυτῆς, εώς αὐτὰ ταῦτα γνωσταί, vero haud absumile vide ri potest, Ei evectionem Hieroiolymorum cum extremo judicio serie chronologica proxime connectere placuisse, in quo utroque eventu arcte conjungendo Apostolos dein habuit sequaces. — Per se igitur patet, neque a Paulo aliquid certi, de magno illo & glorioulo Messia, ejusque regni constituendi die profetti potuisse, ead m tamen perïvatio, cuius dulcedine omnes omnino N. T. auctores capiebantur, sese illum visuros, aut vivos excepturos, ei quoque communis fuisse videtur. Neque mirum. Nam in illa Jesu apparitione, splendore & Majestate insigni, sibi pollicebantur præfertim, qui pro doctrina Ejus promulganda in præsentissimis vitæ periculis indies verabantur, præmia laborum, summo agone exaltatum, felicitatem omnibus numeris absolutam. Non semel idcirco,

circo, sed omnibus locis, quibus mentio de adventu Servatoris fit, orationem Apostoli videbis ita compositam, ut facile statuas Eum credidisse, Iesum fore, cum in vivis adhuc eset, testem splendidissimi illius phænomeni (Phil. III: 20. I Cor. XV: 51, 52. I Tim. VI: 14. II Tim. IV: 18. Tit. II: 13.) a). — Epistola prior ad Thessalonenses vestigia & documenta ejus rei prodit æque existentia atque multa (I: 10. II: 19. III: 13. IV: 15 sqq. V: 1 — 23). Quæ vero in contrarium sententiam in Epistola posteriori ad eandem ecclesiam proleta, deprehendere sibi visi sunt interpres ceteroquin haud contemnendi, magis lubrico videntur superstructa argumento, quam ut de mutata sentiendi ratione Apostoli, nostro quidem judicio, constanter & utique ratum sibi & persuasum habentis: se vitæ superstitem Messiani regni cito citius inau- gurandi civem evasurum, nobis persuadeatur.

Negari non potest, hanc esse humanæ naturæ indolem, ut vix ullam felicitatem sine calamitatibus prægressis vel atrocioribus, sperare soleant imbecilli mortales, post tristia fata & infortunia, nubes demum atras esse dispulsandas, salutisque auroram exorturam, vel insperatam, sibi plerumque spondentes. Si non credamus Panum in Messianæ periodi exordio proprius definiendo ad hanc humanæ naturæ congenitam vim se accommodasse, salutem Judaicæ vetustatis testimonia, oraculaque a viris Summi Numinis spiritu afflatis profeta, hac in re illustranda conspicua, eum ante oculos habuisse, necesse est statuamus. Cum vero nulla oracula illis, que Danielis ferunt nomen majorem in Judeos habuisse videantur vim ad ideas hujus gentis populares de Messia formandas &

a) Quæ ad loca sedulo consulendi sunt J. B. Koppius, una cum reliquis qui continuarunt ejus opus: *Novum Testamentum perpetua annotatione illustratum*.

— 4 —

sanciendas, primum est judicatu, ista vaticinia Paulo etiam fuisse obversata cum Thesalonicensem ecclesiam de illo omni hominum generi vel felici vel fatali die certiores facere conatur. Immo ipse Servator in eadem jam materie tractanda ad eadem loca, signaque in illis commemorata, solennem suam Parusiam p̄̄greditura vult allegatos Discipulos harum verum cognoscendarum cupidos (Matth. XXIV. XXV. Marc. XIII. Luc. XXI: 5 — 36. Dan. II: 44. VII: 26. 27. XII: 1.) b). Quod si ita est, a nobis impetrare haud possumus, ut Paulum sibi contraria tradere, atque tempus ultra quod victurum se firmiter sperabat in epistola alia, ad eandem ecclesiam misit, attentionem lectorum ab ipso facto in signa eventum futurum prænunciatura vertendi gratia longius differre voluisse censeamus. Ad quod accedit, Apostolum in epistolis seniori aetate, vel saltim longe post illas ad Thesalonenses dicitas, haud obscure prodere spem te in vivis recepturum sibi lætissimum Messiae diem (I. Cor. I: 7. II. Tim. I. 8.).

Mentione jam de signis hisce ultimi fati præviis injecta, rei ulterius exponendæ, occasione scilicet ex epistola, quam saepius laudavimus, hausta, inhærere luet. Haud quidem est infinitandum Ven. KOPPUM non minus in notis has epistolas illustrantibus, quam excursibus his adjectis, pro more suo, non nisi exilem racemationem aliis post se reliquisse interpretibus. At ista ejus sententia, Paulum hac in re ad speciale quoddam oraculum, perditum jam sed suis æqualibus notum & acceptum, respexitque seque accommodasse, auctoritate non magis firma videtur fundata, quam quod meræ hypotheseos

no.

b) Haud prætereunda sunt que obseruat H. E. G. PAULUS Philologisch-Krit. Histor.-Commentar über d. Neue Testament. Edit. J. P. 40, sqq. Th. III, p. 372, sqq. & Comment. ad h. l.

nomine venire debeat. Vates enim jam ab antiquissima aetate, tantum non omnes, de Mesliano ævo oracula proferentes in signis ejusmodi hoc idem præceuntibus definiendis, aut de illis præmonendis deprehenduntur occupati. Verum enim vero, neque illi tanto vetustatis amore suere coirepti, ut omnia ad antiquissimam suam historiam referrent, multo minus (quod male seduli senioris ævi Judæi fecerunt) ita tigna ad numerum plagarum Ægyptiacarum formarent c); nec Paulus popularium suorum itulitiae eo usque indulsisse est censendus, ut eandem totam quantam adoptaret suamque redderet. Loquitur quidem is (II. Thes. II: 7.) de *ανομίᾳ* suo jam tempore *εργυματη*, immo de *αὐθεντῷ της αμαρτίας*, qui mundum ante *αποκλυψόντος Ιησού Χριστοῦ* insigni modo vexaturus esset, neque diem illum splendidissimum prius illuxurum, quam e medio tolleretur ille *αυτικεφενός*, ὁ ο πορειας, ο Ιησος, *αναλωτει το πνευματι το σοματος αυτος* (עַשׂ וְמֹתָה יְמִינָה שְׁפֵתָה וְמֹתָה יְמִינָה Jel. XI: 4.) d). At quem admodum in toto loco oratio Apostoli est Propheticæ similis & quidem prosopopoëtica, sic Paulum sub persona *αρρωτος πατεχοντος* neque se ipsum, ut KOPPIO e) placet, nec quendam alium singularem hominem cogitasse putamus, sed in genere, respectu ad certum sive hominem quendam sive temporis momentum habito nullo,

sibi

e) Testimonia hujus rei adserit EISENMENGER luculentissima, longiora tamen quam que denuo inscripsi mereantur. Qui eorum probandæ vim examinare velit, adeat Ejusdem *Entdecktes Judenthum* Th. II. p. 791. sqq. quibus cum cfr L. BERTHOLDT *Christologia Judæorum Jesu Apostolorumque aetate* p. 43. sqq.

d) Cfr J. GERHARDI *Lec. Theol. Edit. COTTE Tom. XIX.* p. 254. sqq.

e) N. Test. ad h. l. nec non Exc. II. ad Ep. ad Thes, in quo plures & ipse protulit & castigavit hypotheses.

fibi ratum duxisse non posse ista omnia de quibus primitiam suam *εν Χριστῷ*, ecclesiam niasirum Thesalonicae ab ipso plantatam, edocere voluit antea locum obtinere, quam *ανοίκει* illa, cuius initia se jam super vixisse credebat, totum pervaigeretur orbem atque finem demum omnium prænunciaret rerum humanarum, ipsa quoque simul e medio tolleretur. Etenim tamquam Noachico tempore omnia bonorum molimina fuere incasla, sic fructanea ævi quoque Mesiani in limine forent omnia proborum studia, quando vero eo processissent malorum farragines, ut nihil tuperesset inexperti, jam *εν Θεῷ* & veluti fur noctu irrumpens incideret liberatio. Quæ omnia inter se composita satis probant Apostolum neque voluisse, nec potuisse quidem, aliquid certi de temporis momento, quo ingrueret solennis inauguratio regni, certo certius sperati, definire. Sat fuit innuisse illam subito & inopinato exsituram; qui scilicet acer fuit stimulus Christianos ad diligentius officiorum observandorum studium excitans, ne imparatos, ut stultas virgines, oleum in lampadibus non habentes suis, reperiret adveniens sponsus. Potuit quidem fieri, ut tempus illud longius proferretur, quam selecti Religionis confesores optarent; quod tamen non fregit Apostoli spem fese vivum derelictum *αὐτὰ σὺν αὐτοῖς (σωτὶ) αερπαγησόμας εν γεφελαις εἰς απαντήσω τε κυρίας εἰς αερα.*

Sed neque pompa, qua hæc *παρέστα* conspicua depingitur, est reticenda. Jam primum omnium constat, Pauli descriptionem hac in parte, si alias, lapere orientalismum. Fingitur enim Apostolo Poëtarum more, Summi Numinis apparitiones describentium, ille adventus Mesiae, sicuti Regis cujusdam terrestris victoris & triumphantis, suo ovante exercitu comitati, angelorum choro stipati ingenti, tubis manibus tenuientium & clangentium (I. Cor. XV: 52. I. Thes. IV: 16. I. Thes. II.

II. Thes. I: 7.) f). Quid stricte veri quidque figurati his insit, non cito explicatur ingenium humanum. Difficile quidem & arduum est ipsius Dei, Eiusve vices sustinentis & Internunciū apparitionem modo exponere digno. Atque quod una ætas, unave regio ad suam sentiendi rationem & mores suos probat, id altera utpote vel infantile vel omnino indignum ridet & spernit. Quæ si nōdeste semper cogitascent homines, nec se cupidine turpi profana & divina cuncta permiscendi abripi passi fuissent, profecto plurimi, copia orientales præprimis imagines poëticas rite percipiendi & aestimandi desituti, non effudissent dira dicteria in res, quæ ab aliis non habentur tantum, sed revera sunt sanctissimæ. Quod demum cunque igitur judicium de his, ab omni experientia remotis, feratur, ingenue fateamur necesse est, & Apostolum & generatim omnes Sacros Scriptores viam, qua Summum Numen, celitudinem quamvis imbecillis mortalibus unquam percipiendam longe superans, veluti in conspectum humanum ducerent, dignissimam, si vel ad humanum provocentur forum, iniisse. Namque splendidissima Orientalium Regum pompa & Majestate, quam celsorem nobis excogitare valebimus gloriam? Quando itaque nobilissima ista usus sit imagine, adventum Messie delineaturus Apostolus, iis, quæ jure postulari potuerint, tatisfecisse existimandus est.

Inter maxime vero evidētia insignis potestatis documenta, quæ in Φανερωτες sua editurus esset Christus primarium tenet locum mortuorum resuscitatio. Certissimam autem spem, quam prodit Paulus, Phariseorum particularismum impugnans
(Act.

f) Neque sic in rugas Judæorum delapsus est Apostolus. Cfr EISEN-MENGER I. c. Tom. II. p. 713. sqq. & PAULUS Commentar. ad Matth. XXIV.

(Act. XXVI: 16.), Deum & dominos & adiuos excitaturum, videmus tamen expressam & repetitam. Omnes enim homines subiectum resurrectionis sunt cuiuscunque sexus, conditionis & status, tam pii quam impii, tam increduli, quam docentes & vere credentes (I. Cor. XV: 21, 22. II. Tim. IV: 1. Act. XVII: 31, XXIII: 6. cet.). Quoniam tamen Judaeis solenne fuit credere, scilicet, ut peculium Dei primos & quidem annos mille ante alios homines resurrecturos, judicium scilicet de profana gentilium turba laturos ^{g)}; non defuere, qui Apostolum, ut avitae opinionis fautorem taxarent. Ad dictum vero: *οἱ νεκροὶ εἰς Χριστὸν αναζητοῦται πρώτοι* (I. Thes. IV: 16. coll. I Cor. XV: 23), quod hanc hinc omni specie veritatis pro sua sententia hi pugnare statuunt, observare liceat, mentionem ibi de foliis Christianis esse injectam, atque Christo *απαγγεῖλαν αναζητεῖσθαι* (I. Cor. XV: 23) vocato, facillimum ad nos ταῦτα Χριστού, qui post Eum reluiscentur, commemorandos fuisse transiit, autem amamus.

Omnibus sic in vitam revocatis & unacum vivis novissimo illo die adhucdum superstitionibus *εἰς τῷ αὐτομῷ κοινῷ εἰς εἰρήνην* αφθάνει mutatis, corporibus a caducis, fragilibus sepultis & destructis conspicientur longe diversissimis induiti fideles singuli, quo scilicet fiant felicitatis per Christum partae magis capaces. Quamvis exuta corruptibilitate & mortalitate indolem, qua ornabuntur redivivi, materiamve, qua exstinentur nemini licet cognooscere; dictis tamen Paulinis nisi credamus oportet, corpora ista fore subtiliora & coruscantia; alia vero aliis magis coruscata, ut in rerum sit natura, *αὐτῆς γαρ αὐτῆς διαφέρει εἰς δοξαν, ὃ σπείρεται εἰς φθόρον, εγείρεται εἰς αφθάνειαν* (I. Cor.

^{g)} Cfr. BERTHOLDT I. c. p. 180. coll. §. §. 38 — 41, & locis ibidem citatis.

(I. Cor. XV: 35 — 50.) b). Isthac vero immutatione & felicitiori statu non caretur entia solum ratione gaudentia, sed, ut Iosephus, Joëlis, Michæl, ceterorum, vel profanorum, produnt testimonia, per totam rerum naturam beneficii ejus effectus erunt conspicui. Neque tamen Judæorum sententiæ particulari, qua res creatæ, Adami lapsu depravatae & corruptæ, eum in finem suæ restituerentur integritati, ut ad Judaicæ gentis usum fierent aptiores, Apostolum favisse est censendum. Contendente itaque Εο την πτωσιν τη ματαιοτητι υποτασσοντα, οτι συγεναζεις και συνωδινει αχρι τη νυν, ελευθερωθησεται απο της δωλειας της Φθορας εις την ελευθεριαν της δοξας των τεκνων της Θεου (Rom. VIII: 19. iqq.) tatis evincimur, Eum universum rerum ordinem gementem & fragilitati subjectum cogitassem, immo omnes την απαρχην τη πνευματος εχοντας & Apostolos ipsos την αποκαλυψιν της ιδεος απεκδεχομενους ingemilcentes expectatione futurae liberationis a corporis fragilitate; etenim corpus vile & interitum humo conditur, sed interitus expers in æternum duraturum & excellens prohibet.

Talem vero resurrectionem gloriolam, præ aliis insignem & tempore priorem, qualis fuerat Christi Apostolum sibi sparsæ, HEINRICHSIOⁱ⁾ minime dare possumus. Quippe singularis non tantum modestia & verecundia, quacum ubique locorum de se, suisque de veritate divina promulganda meritis mentionem facere solet, hac grandi spe non suisle pertinentatum Paulum luculenter probat; sed viva etiam illa persuasio, locis

B

haud

b) Cfr. Pauli ad Corinth. Epist. illustravit perpetua annot. F. A. G. KRAUSE Vol. I. ad h. l. ROSENMÜLLERI Scholia ad h. l.

i) Excurs. siug. in Epist. ad Colosenses.

haud paucis evidenter satis expressa, de Servatoris sanctissimi divina origine ac supraea auctoritate, & de consilio προ των αγίων a Deo constituto, totius generis humani salutis hujas cœlitus miseri internuncij & mediatoris intercessione & satisfactione restituendæ, ejusmodi opinioni e diametro repugnat. Verum quidem est, vel ipsi Apostolo vilum esse, aliquam saltim inter sua & Doctoris sui παθηματα (Col. I: 24. Phil. III: 8 — 12.) intercedere similitudinem; ast vero, qui inde colligi posse putat, in ipsa οὐασατε, in qua præmis ornatur sublinioribus, Servatori se similem fore, Apostolum mentem suam demulcisce, in animi indolem Pauli minime jacobundi aut arrogantis & volubilis injuriam sane inferre videtur. Quum igitur (I. Thes. IV: 15. II. Tim. IV: 8 & alibi) certus saltim sit sensus Paulum esse meliori præ aliis forte in resurrectione donatum iri haud censuisse, jam, ut Ven. Koppius k) ad rem aliam apposite obliteravit, nisi ejusdem, scil. significationis, in locis aliis mutatae expressa ad sint vestigia, etiam in illis, et si fortasse sint obscuriora, variamque interpretationem quodammodo admittere videantur, tamen eundem verborum vim tenendam, nec propter meram quandam sententiae, in certo quodam contextu, verisimilitudinem ac elegantiam, quæ mirifice fallere potest interpretem, de ulla alia re esse cogitandum.

Corporis vero resurrectionem e vestigio fequetur extreum judicium a Salvatore sanctissimo habendum. — Hæc quidem est mentis humanæ indoles aut consuetudinis invenitatem potens vis, ut, si vel antiquioribus ideis novæ subjiciantur & substituantur, veteres saltim remaneant loquendi rationes & imagines; quis idcirco hac communi hominum forte ita extet censeat Apostolum, ne ad popularium suorum peculiares opi-

¹⁾ *Excurſ. I. in Epist. ad Thess. Edit. Tychsenii p. 101, sq.*

opiniones vel præjudicatas interdum habuerit respectum? Qui vero inde crediderit, Paulum Judæorum ita amplexum fuisse particularismum, ut ea ratione, qua illi se se ab isto fatali die omnino eximendos jactarent, etiam Christianos in solenni illo judicio esse apparituros & judicis partes de *admois*, scilicet gentibus & Judæis acturos, ratum sibi haberet, oleum & operam prolecto perdet in argumentis conquirendis pro stabilenda sententia, Apostolo ceteroquin haud digna. Quin potius sibi persuadebit diligens Pauli lector quivis, omnes in universum æque judicatum atque nullos a mortis gravi jugo iri liberatum. Πάντες γαρ παρεστημένοι εν βρυσι τε Χριστῷ (Rom. XIV: 10. 11. II. Cor. V: 10. Gal. VI: 5. II. Tim. IV: 12. Hebr. VI: 2. IX: 27. Act. X: 42. cet.)

Totam vero formam judicii, quæ a Servatore ipso ad unumbratur, orientale redolere ingenium a poëtica descriptione, aut ab iis, quæ in civili foro locum habent, haud alienam esse ultra concedentes, Ven. tamen AMMONIO¹⁾, qui omnis in eo versatur, ut ostendat, Apostolum aliam prouersus, & a divino suo Doctore atque *εὐεργετῇ* diversam, his in rebus exponendis secutum viam, sufficiat minime possumus. Haud quidem pauca sunt, tam de solenni illo judicio, quam de rebus quibusvis aliis a Servatore prodata, quæ ad parabolicas dicendi rationes facile referri possunt; atqui a partium studio haud procul remotus merito censeretur, qui Apostolos divini sui Doctoris meras imagines, ut dogmata ad litteram sumenda, explicandas voluisse urgeret. Neque, quia & Apostolorum doctrina præmia & pœnæ immediate post mortem defunctorum expectant^{m)}, colligere fas est, testimonia Apostoli de

1) *Biblische Theologie* Edit. 2. Tom. 3. p. 270. sqq.

m) *Museum für Religions Wissenschaft herausgegeben von C. H. HENKE* B. II. p. 119. sqq.

solenni ejusmodi actu instituendo omni vel specie veritatis
destitui. Nam aperiundi sint libri vitæ & post eorum recita-
tionem sententia judicis, vel de singulis seorsim, vel de omni-
bus in universum & conjunctim pronuncianda, ægre in ante-
cessum definitur. Quoniam nulla quidem in re ingenium
humanum, vagum & angustis limitibus circumscriptum, facilius
in errores dicitur, quam in viis dijudicandis divinis; Iatius
fecerit, qui cum Apostolo ipsam judicij formam accuratius &
certius determinandum in se non sumat, veracitati divinae dun-
t̄xat constanter confidens, iustitiam Summi Numinis, vitam
eiusque gestam justa trutina εν πληρωματι καιρω expensuram.

Quod ad locum hujus actus solennis celebrandi attinet,
a Judæis in valle vel Jolaphatensi, vel Hinnonis positum, ad
opiniones populares sese conformasse vix est Apostolus dicen-
dus; sed credidisse quidem videtur omnes redivivos, unacum
illis, qui adhucdum terrestri vestimento indui deprehenden-
tur, in æthereas regiones Domino obviam evectum iri, atque
a Supremo Judice suam experturos fortē. Quibus peractis
illa επισυναγωγὴ εἰς τὸν Χριστὸν locum habebit ab omnibus
Θεοφενοῖς τοὺς Θεοὺς tam anxiæ & intime desiderata & sperata,
qua non solum homines in universum, sed primis etiam Spi-
ritus Sancti donis instructi, a corporis vinculis liberati, in
Filiorum Dei societatem recipientur, atque felicitate numquam
cessatura, vita illorum digna, fruentur (II. Cor. IX: 6. Gal.
VI: 8. Phil. III: 20. I. Thes. IV: 17. 18. II. Thes. II: 1.
Col. I: 12. Act. XX: 38. XXVI: 18.) n). Quam demum fe-
licitatem tanti facit Apostolus, ut quicquid in his terris ferendū
sit mileriae & calamitatis, nulla ratione positū comparari
cum felicitate & honore olim apud Christum obtinendo. (Rom.
II: 7. VIII: 17. II. Tim. II: 11. 12.).

Sed

a) Cf. BARTHOLDT I, c, p. 217. sqq.

Sed quo lætior fors per αὐδῆα a Deo ὁρισμένον, judicemque constitutum, atque adeo ab omnibus agnoscendum, arridebit illis, qui fide inconsita & viva in ultimum vitæ articulum permanenti sunt; eo magis miseranda fortuna illis, qui tales Εὐεργετὴ negarunt & respuerunt, certo certius continget o); etenim cum omnibus malis geniis ad angores οἰκτίς αἰωνίς & cruciatus in tartarum hi præcipitabuntur.

Sententia demum sic proleta judicis omnibusque illis, quæ cum ea sint conjuncta & connexa, exantlatis, curam in genus humanum, quam cum Patre huc usque participaverat Sospiator, atque ita omnem infestam hostium coërcuerat vim & a fidelibus suis profligaverat, tradet Filius Patri καὶ εχάτε οἰκτίς καταργεμένες, τῷ Θανάτῳ, τότε καὶ αυτος οὐας ὑποταγήσεται τῷ ὑποταξάντι αυτῷ τα πάντα, μη δη ο Θεος τα πάντα εν πάσι, καὶ ειτα το τέλος.

o) Cfr J. GERHARDUS l. c. Tom. XIX. p. 294. sqq. & Lehrbuch d. Christl. Dogmatik von W. M. L. DE WETTE I. Th. p. 299. sqq.

